

CELEBREM-HO, EFECTIVAMENT

Escric esta primera plana del Cresolet extraordinari el dia 7 de març. Data remarcada i remarcable en el nostre devindre valencianiste. Quan se tornà a la democràcia l'últim quart del segle XX, s'enfortí i desenrollà un moviment que volia tornar a col·locar a la llengua valenciana en son lloc, independent de qualsevol altra llengua en substrat llatí i al mateix nivell de les altres llengües que formen part del diasistema occitanorromà, que són, recordem-les: vivaroalpí, auvernès, llemosí, provençal, llenguadocià, gascó (aranés), balear, alguerès, rossellonès, català, aragonès i nostra benvolguda llengua valenciana. La tendència revalencianisadora prengué cos en les propostes ortogràfiques preparades per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, que veren llum en 1979, i feren que l'ànima valencianista se ratificara, puix se trobava malferida des de les Bases Ortogràfiques de 1932, extraordinàriament mal conegudes per Normes del 32 o Normes de Castelló, quan no són, ni foren, en absolut, unes normes d'obligat compliment, i sí només unes bases provisionals per a un intent d'unificació de l'ortografia valenciana, que s'endenyà des de primeries per la forta deriva catalanisadora al ser una adaptació de les normes fabrianes (mal) aplicades a la realitat valenciana, i que se convertiren en un seriós intent, molt ben organitzat des del IEC de la catalanisació de la Llengua Valenciana, fet reconegut pels propis pancatalanistes més acèrrims. En la dècada de 1960 se patí un atac, incoherent i poc coneixedor de la realitat valenciana segons la meua opinió, promogut per les edicions fusterianes, que feren que una part del nostre poble, en teoria progressista i d'esquerres, acatara les idees secessionistes de dretes de la burgesia catalana. Sincerament, no podré entendre mai l'anuència ad eixes idees entelèquiques, acientífiques i, en fi, d'intent d'establir un nou estat, tenint com a únic element cohesionador la falsa idea de una suposta unitat de la llengua. Ya he recordat que les llengües del mateix diasistema, és dir, els parlars naturals de cada territori, tenen la mateixa entitat, i el poder polític i econòmic d'un sector d'eixa família llingüística no l'autorisa a usurpar als altres membres.

Eixa veritat inqüestionable conduí al moviment cohesionador i reviscolador de la realitat de la Llengua Valenciana, i la societat valenciana li donà suport en un acte d'adhesió a les Normes de la RACV el 7 de març de 1981, en l'emblemàtic Real Monasteri d'El Puig de Santa Maria, fundat en 1240 pel rei Jaume I. A l'acte s'adheriren més de mil entitats i particulars, aglutinant al món social i cultural valencià, i, des de llavors, les Normes a les que feen costat i visibilitat són conegudes com a Normes d'El Puig. En estos dies, per tant, se complix el quaranta aniversari d'eixa fita per al valencianisme que fica en son lloc al nostre més genuí patrimoni, el valencià. S'utilisen eixes regles i principis ortogràfics i gramaticals per part de nombroses entitats, escriptors i editorials. I eixes són les que gasta, per supost, l'Aellva. Des de la nostra fundació "*tenim com a finalitat última la reivindicació permanent de la lliteratura en Llengua Valenciana com a mig social bàsic per a l'integració de la població valenciana en sa cultura autòctona. Per ad això organisem i realisem programes de promoció de la lliteratura en idioma valencià.*" I sempre fidels a les Normes d'El Puig, puix entenem que són les úniques que arrepleguen la forma ben nostra d'expressar-nos: escrivint, llegint, parlant, vivint... Aixina que és un bon motiu la celebració llevant-nos de deliris anexionistes enllaçats en groc.

La malaïda pandèmia nos ha furtat el goig, per segon any consecutiu, de les nostres falles, dels actes de Setmana Santa, de les festes pasqüeres..., pero hem de dir ben alt i fort, que nosatres continuem la faena mampresa, i qualsevol acte de celebració és una alegria. Celebrem-ho, puix. I nosatres... ¡vos esperarem fent camí!

Ricart Folgado i Bisbal

Per una renovada adhesió a les normes de la RACV o Normes d'El Puig

L'ortografia de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana, elaborada en 1979 per la Secció de Llengua i Lliteratura d'esta real institució, també és coneguda com Normes d'El Puig, nom que rebé per haver conegut una adhesió de personalitats i institucions, en un acte celebrat en el monasteri d' El Puig de Santa Maria el set de març de 1981;enguany celebrem el 40 aniversari d'est acte d'adhesió.

Esta ortografia no és la primera que coneixem per al valencià, com més avant expliquem, pero sí és la que més reconeixement oficial i popular ha tengut; hem de recordar que les normes de la RACV foren oficialisades i publicades per la Secretaria General Tècnica de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana, que en elles se publicava el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* i en elles se publicà en este *Diari* el nostre *Estatut d'Autonomia*, i que l'usaren els primers llibres de text oficials per a l'ensenyança del valencià, com la *Gramàtica de la Llengua Valenciana* de Fontelles, A., García, L. i Lanuza, J. editada per Paraval en 1982, entre uns atres llibres de text, i els primers mestres de valencià utilisaren esta ortografia. Unes atres institucions com les Corts Valencianes, diversos ajuntaments, com ara el de València, i moltes entitats culturals de tot el nostre territori, entre elles la centenària Lo Rat Penat, han usat o usen esta ortografia. Podem dir que el valencianisme cultural utilisa les normes de la RACV o d'El Puig i el valencianisme polític les ha usades sempre quan ha aplegat a les institucions.

Pero, com he dit adés, esta no és la primera ortografia valenciana i per a elaborar-la es tingueren en conte molts atres treballs i propostes anteriors, entre elles les *Bases* de 1932 o "Normes" de Castelló, també i per damunt de tot les *Normes Ortogràfiques* del filòlec Lluís Fullana de 1914, la seua *Ortografia Valenciana* de 1932, que reedità en 1933 mostrant aixina el seu desacort en les *Bases* de 1932; fonamental fon a l'hora de la redacció de les normes acadèmiques el llibre de Miquel Adlert Noguerol *En defensa de la llengua valenciana. Per qué i cóm s'ha d'escriure la que es parla* de 1977. En menor mida es tingué en conte l'obra titulada *La Llengua Valenciana. Notes per al seu estudi i conreu*, de Lluís Revest i Corzo de l'any 1930, els treballs de Josep Giner i Marco com la *Accentuació Ortogràfica del Valencià* de 1951, les normes d'Editorial Torre, elaborades per Adlert, la *Gramàtica Valenciana* de M. Sanchis Guarner de 1950, o la *Gramàtica Valenciana* de Carles Salvador que fon utilisada en els Cursos de Llengua de Lo Rat Penat. A banda d'estes propostes se tingué molt en conte la tradició ortogràfica valenciana dels clàssics valencians o escriptors renaixentistes.

No em cansaré mai de repetir que les *Bases* de 1932 (*Bases*, que no "normes", perque això és lo que són i eixe és el seu nom real) no les va seguir ningú, l'únic filòlec que les signà fon Lluís Fullana, i ho feu "*atés lo caràcter provisional que tenen les bases*", com diu en una nota al costat de la seua firma, de fet reedità la seua *Ortografia Valenciana* en 1933. Estes *Bases* de 1932 foren el cavall de Troia de l'ortografia catalana, de fet les entitats més importants i prestigioses que les signaren, com el Centre de Cultura Valenciana (hui RACV) i Lo Rat Penat, hui usen les que coneguem com normes d'El Puig. Aquells que durant anys han dit i segueixen dient que usen les Normes de Castelló en realitat han vengut usant i usen les normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans.

Les normes ortogràfiques de la RACV o d'El Puig, a pesar de no ser hui oficials, segueixen sent una ortografia viva i molt utilisada, entre unes atres coses perque no és una proposta personal, sino acadèmica i colectiva que representa un moviment cultural, té un us real i el reconeixement d'institucions, escriptors i parlants; no és inamovible i s'ha adaptat a les necessitats que l'us d'ella imponia, experimentant algun canvi i millora en els signes convencionals com l'apòstrof i l'accentuació.

L'ortografia és la part més convencional d'una llengua, la qual per definició és un sistema de signes convencional. Una ortografia triomfa si els parlants l'accepten i l'utilisen i desapareix si no ho fan o es debilita si és qüestionada; aplegats ad este punt hem de reivindicar el criteri d'autoritat de l'institució normativisadora, que en este cas és la Real Acadèmia de Cultura Valenciana; discrepar pot ser enriquidor, pero si la discrepància debilita tant l'us de l'ortografia com el criteri d'autoritat de l'entitat normativisadora, serà la llengua la que es resentirà. El valencià està en una situació ben difícil, com de tots és ben sabut, minorisant-se davant del castellà o l'anglés i en perill de ser engolit pel català, del que sense una ortografia i gramàtica pròpies passaria a ser un simple dialecte. Hem d'agrupar esforços entorn a un eix, deixant a banda els criteris personals que tots tenim com a parlants; tenim l'immensa sòrt de tindre una entitat normativa centenària que ha elaborat durant anys el material necessari (ortografia, gramàtica, diccionaris, flexió verbal, estàndart oral...) per a assegurar la supervivència del valencià com a llengua viva de comunicació i cultura, que és el nostre objectiu comú, no fem res que debilita esta postura i celebrem tots junts este 40 aniversari d'adhesió a les normes de la RACV que tingué lloc en el Monasteri d'El Puig, fent una renovada adhesió a l'Ortografia de la Llengua Valenciana de cara al sigle XXI.

Dr. Voro López Verdejo

DEMÀ: VENINT DE L'AHIR. VALENCIÀ

Un 7 de març del 1981 en El Puig tingué lloc el tancament científic, col·locant la peça clau a la volta que feu un arc especial, per a La Llengua Valenciana: un miler de signataris, entitats, il·lustres personalitats, docents i estudiosos reconeguts, poetes i escriptors. Davant del notari de Massamagrell, en els plecs deixen protocolisada la seua adhesió a les Normes Ortogràfiques que elaborades per la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes, refermen com a entitat normativisadora idiomàtica a la Real Acadèmia de Cultura Valenciana. Segueixen un camí ja centenari.

Este és modo de conservar l'idioma clàssic i viabilisar el parlar viu; donant-li riquesa lliterària, per a servir a l'enteniment dels Valencians de hui; estem obligats a mantindre-lo actiu, evolucionat a mida que necessite, per mig de NORMES pròpies, ferramentes en bon us i procurant la producció dels millors llibres: testimonis com han segut i deuen ser de son temps. Refermant totes ses peculiaritats concretes; tal com el poble fa i sent sa llengua; sense que uns atres criteris ortogràfics, lèxics, morfològics, verbals... pensats des d'unes atres llengües i diferents sensibilitats, se nos imponguen, sucursalisant-nos i detentant una supremacia idiomàtica, que ells no gogen ni nosatres necessitem. I que posa en perill el patrimoni històric i lliterari valencià, si conseguix fagocitar i substituir la Llengua Valenciana.

En novembre de 2004 l'Associació d'Escriptors en Llengua Valenciana, dedicà les seues anuals *Jornades* a estudiar i debatre sobre la qüestió imposta: 9 ponents o comunicadors reflexionàvem posant en el teler "25 anys de les Normes Valencianes de la RACV" que protocolisades en El Puig, també són conegudes o dites D'El Puig. Llegir en l'acostumat *Cresol Lliterari* nº 9 que les recull i sospesar lo que en el Palau dels Scala es digué, des de les mateixes paraules de benvinguda de l'amfitrió/President de la Diputació Fernando Giner a les de clausura del President de l'Associació d'Escriptors, Aureli López, que estan en vigor i podríem subscriure hui. Només deurem afegir la satisfacció, com a premi de l'enorme esforç d'haver posat en el carrer un Diccionari General de la Llengua Valenciana, que hui ya demana una tercera edició i que goja per millons de visitants en internet: com també la Nova Gramàtica de la Llengua Valenciana... sense més mijos ni ajuda que la constància altruista i els coneiximents de filòlegs, gramàtics, lexicògrafs i estudiosos a qui paga el més noble sòu la mare: València, contenta quan li defenen l'identitat i li asseguren el futur, en nom propi. Com ara la III edició de la Documentació Formal que justifica i demostra científicament el sentit i conveniència d'estes normes i estalvia les discussions esterilissants, perdent el temps d'alvançar.

Perque també han canviat, aferradament, en ingerències de domini forà ben intolerables, les pressions en escoles i mijos oficialissants. Hui als 40 anys de l'adhesió normativa, seguim en un conflicte idiomàtic, irresolt o amussat per la política, pero en el que el poble deu reaccionar, no deixar-ho a soles en les mans d'ells i eixugant-se cada u les pròpies; abandonant el meninfotisme, sense abatre's pel victimisme i la frustració. Si a mà ve, prendre consciència del nul avanç del pancatalanisme idiomàtic en les escoles, etc., en la suma de millons que nos costa, com el d'uns atres mijos que van fent la seua agitació, sumant discòrdia i empobriment. Són diners que cremen en va. Mes que facen fum, perque l'indolència no és imbecilitat i els Valencians encara no estem bovos.

Vicent Ramon Calatayud

És tanta l'incompetència
de qui du les ramaleres,
que està prou fart i passeres
al que foten sense avís.
S'olora maledicència
i que passen de les falles,
més ells criden en agalles
que fan tot per Compromís...

I en ser tanta l'abundància
de petarts dins consistori
prohibixen a priori
esclafir-los pels carrers.
I llunt de la tolerància
que duga alé als pirotècnics,
nos diuen d'informes tècnics
que encenen de bo als fallers.

Segur seria atra història
si ells tingueren en precari
l'obtenció del seu salari,
i com no, del seu futur.
Pero com toquen la glòria
mentres òmplin les boljaques,

res els importen les traques,
ni el que té el pervindre obscur.

Entra ací l'indumentària,
els músics, també els floristes,
els editors de revistes,
orfebres i fins els barts.
Quins encenen llumenària,
alegrant cors i celage,
i els que criden en corage:
¡D'incompetents estem farts!

Manuel Lagardera

¡TORNARAN LES FALLES!

Esclaus del patiment d'una pandèmia
que està assolant al poble en el dolor
el món faller està pres en l'anèmia
patint la seua festa en una abstèmia
de viure i de fruit d'un resplandor.

Les Falles són repic d'una campana
que toca en silenci a un Poble imparell,
sonit d'un volteig que als cors agermana
que amaga en el toc la flama pagana
donant al nostre poble el seu sagell.

Som enguany òrfens de gremis d'artistes
creant la gràcia i l'ingeni més alt,
s'apaguen les llums de focs efectistes
i deixen els papers els humoristes
donant a cada escena el seu resalt.

Mes sempre quedarà per cada plaça
la llum i l'ilusió del bon faller
que esclatarà al seu cor com la carcassa
per ser la Festa l'orgull d'una raça
que no coneix en ella foraster.

I de nou vindran en força imparable
fent que la desgràcia dure un segon
viurem de nou en la Festa imborrable
la glòria que dona un poble admirable
que es torna admiració de tot el món.

¡Tornaran les Falles, Festa senyera!
Festa que embriixa per l'aire bledà,
Festa que porta la gaya marcera
com l'antesala de la Primavera
que naix al cel novell del valencià.

Donis Martín Albízia

***És cert que no tenim falles
ni cantem a la Patrona
mes això no ens apoltrona
ni ningú se queda quiet.***

***Tots units i en bona gana
millorem el cru paisage
fent a la festa homenage
en el nostre Cresolet.***

PANDEMI

**“Pandemi” és un mal convidat
que en casa, se'ns ha colat.**

És est un virus molt fort
que com tot, és ...”made in china”,
no se cura en l'aspirina
i pot deixar-te mig tort.
Pillà ací en nostra Espanya
a un govern més que vert,
i una... “Illa” en el desert
s'ho carregà en poca manya.
Un tal “Simon” és el cap
d'un fantasmal grup d'experts...
que lluita entre els desconcerts
i el poble al remat, res sap.
Cal dur una maixquereta,
llavar-se sempre les mans,
no abraçar-se ni els germans,
fugint de la marcha estreta.
Com el virus malaït
arrossega a discreció,
no queda atra solució...
nos cau damunt el “confit”.
Menys mal que ací els sanitaris
són molt grans professionals,
i en aplaudiments puntuals
en ells se fem solidaris.
Llavors arriben les faces,
que dicta l'autoritat
en cada comunitat,
segons sons motius i bases.

Uns tanquen bars i gimnasis,
els atres de sis a huit,
no es pot eixir per la nit
i els més variats desficacis.
l'única cura oportuna
per a eixir d'este fregat...
la responsabilitat
i l'esperada vacuna.
Sens dubte la més segura
ha de ser la valenciana,
que es prenga de bona gana
i en un cent per cent de cura.
*“Posem el suc d'un bon nap
¿orchata...? molt oportuna
¿cassalleta...? dos més que una
i tot ben fresquet...al pap”.*

**I estant tots ya vacunats
nos quedarem relaxats.**

POST

**Somriure, és distracció
per fort que siga un assunt.
També en esta ocasió
on mana la decepció
pot ser un suau contrapunt.
Ixcà la vacuna siga
la gran solució esperada,
que acabe en esta intriga
faça a la gent més amiga
i al virus aigua passada.**

Ernest Olmos i Sabater

ÚLTIMA HORA

Vaguen estreles perdudes
en l'ànima dolorida,
per esta Semana Santa;
vaguen pel gran infinit
de sendes pròpies de l'alba,
on l'olor de les coses,
si s'oblida, si es desprecia,
anuncia la quarta onada.

Demane: que cada poeta
en brevetat solidària
pelegrine entre les ombres
i escriga amorosos versos
daurats i de plata antiga,
i del reixiu i ses gotes
naixquen llàgrimes blanques
i es fonga en estos poemes
l'aigua clara de la vida
buscant per totes les sendes
el clamor de la serena calma.

Una notícia nova: la lluna
nos regala en estos dies,
-que seran blaus com el celage-
el sabor a raïm i, en sa mirada,
nos descobrix la Primavera.

Josep Lluís Garcia Ferrada

En el silenci de ma casa,
en la ciutat emmudida
en mig d'un país de dol
me'n vinc a Tu, Mare.
¿Quí millor per a entendre nostres penes
per a eixugar-nos les llàgrimes
per a acostar-nos, per Tu, al teu Fill?
Mare Dolorosa,
ampar dels qui a Tu s'acullen,
sigues el nostre far d'esperança,
la brisa que nos conhorta,
la pau que nos reconforte,
l'amor que nos acompanye.
Escolta, Mare, el prec dels teus fills
mira-nos en compassió ¡Oh Maria!

Maria Jesús Coves

DAVANT DE TU

Davant de Tu me tens... com yo volia
puix tinc el cor replet de tantes coses,
que només que puc dir-te en poesia
¡Acull-me en el teu pit quallat de roses!

Otorga'm un instant, Mareta meua,
que puga concentrar un univers
De rimes i paraules sense treua
teixides en amor per fer-te un vers.

Davant de Tu postrada, el pensament
em porta a colps d'amor a ta presència
per fer de la paraula sentiment
per traure del meu ser tota l'essència.

Volguera ser el fill que sempre torna
que torna al teu breçol com quan chiquet
que mai se n'anà de Tu perque retorna
als braços de sa mare quan té fret...

Puix en l'eternitat de ta mirada
yo trobe el millor llit quan m'acarones
i sent la teua nana en veu callada
i en besos dels teus llavis m'aborrones.

Davant de Tu el silenci es fa pregària
i el vent te du paraules, que com purnes
s'eleven fins al cel cantant-te una ària
s'eleven com les notes dels nocturnes.

¡Davant de Tu, per fi...! Front a ta image..
moguda per l'esperit vullc fer ma crida
a tots aquells que escolten en message
que torna en llum la nit de nostra vida.

Volguera ser consol del teu dolor...
el bàsem que allaugere el patiment
que portes dins del cor i la llabor
que traga el teu somriure novament.

Davant de Tu, el meu vers es fa capella,
Davant de Tu, el meu cor troba el descans,
Tu, Mare dels Dolors, nostra rosella...
¡Patrona dels poetes valencians!

Immaculada Ballester

SEMPRE ESTÀS EN NOSTRE COR per Rafael Melià Castelló

Des del dia en que vaig nàixer
vaig aprendre l'ensenyança
que dels llavis de ma mare
me va arribar dins de l'ànima.
Una ensenyança vital,
ferma, forta, i que impulsada
per les corrents imperioses
de la mar que en fúria alvança
cap al destí enchisador
del premi que Deu nos guarda,
contempla el bell horisó
del blavenc cel que ens eixampla
l'esperança en un pervindre
d'esplendor que ens afalaga.

Un pervindre primorós
que baix nostra fe cristiana
domina les malifetes
de tota la gent profana
que a colps d'odis i d'enveges
camina per senders d'ànsia,
buscant acàs unes metes
que rebugen nostra ànima.
Per això vinc a pregar-te,
Mare nostra, Mare Santa,
Verge dels Desamparats,
que no ens abandones ara
quan les forces pecadores
dels infidels fan escampa.

Mare dels fills valencians,
Mare pura i sense taca,
Mare que dins nostre cor
habita sens cap de trava,

te pregue que per nosatres
cristians de sanc valenciana,
aboques totes tes gràcies
En pro de la nostra Pàtria.

Verge dels Desamparats,
mira al teu poble com clama
demanant-te en tot son cor
que aboques en ell la gràcia
del teu amor verdader,
de la teua força santa,
baix del mant del teu ampar,
digníssima Sobirana,
en el que a gust nos cobrixes
i nos omplis d'esperança
davant dels obscurs perills
que nos porten fel amarga
i que Tu sempre has sabut
enderrocar sense pausa.

València te necessita
per això el valencià clama
que li aportes tes ventures
de nou, una atra vegada.
Fes-ho pel poble que et vol
per la terra valenciana
per estos fills que et veneren
i te porten dins de l'ànima.
I com dia una cançó
que ma mare m'ensenyara
***“València serà València
mentres tinga una barraca,
al Micalet de la Seu...
...¡i a Tu, Patrona adorada***

ANFÓS RAMON I GARCIA

Excelent poeta que desenrollà una gran obra, tant en poesia festiva com en religiosa o patriòtica, en una qualitat que avalen els numerosos poemaris publicats i els premis aconseguits, entre ells, el III Premi Nacional de Lliteratura en Llengua Valenciana otorgat per l'Aellva en l'any 2002. Distintes entitats i gran número de valencians hem reclamat de l'ajuntament, en diferents ocasions, que se li dedicara un carrer en sa València natal, sense èxit fins al present. Servixca esta mostra de la seua inspiració com una nova reivindicació de l'homenage pendent. L'escena de llibret és de la Falla Almirant Cadarso-Comte Altea i obtingué el Premi Extraordinari Bernat i Baldoví 2004.

UN INVENT FONAMENTAL

PER A TORRAR EL PARDAL

Va ser en la prehistòria
quan l'home cantant victòria
nos va descobrir el fòc.
Un element que hui en dia
dona calor, energia
i sempre el tenim en joc.

En l'escena hi ha una cova
a on el primitiu s'estava
calfant a gust el pardal.
I fent pinets o figueres,
va montar entre burgueses,
lo del fòc artificial.

Clar, com el fòc tot ho calfa
la gent anava en "pentalfa"
com Deu la va dur al món.
("pentalfa en pla de revista,
la feu la colla nudista
pels anys trenta, crec que fon).

I com ahir no existia
lo de la "piernografia"
això no era novetat.
Ni tampoc que en la cucanya
se posara una castanya
per al més espavilat.

Vol dir, que la bibliofilia
no afectava a la família,
puix de llibres, res de res.
Ací tiraven d'estaca
de quan en quan "nyaca-nyaca"
¡i a fer punyetes l'"stres"!

L'"stres" i també les quatre.
Que en este mundial teatre
abunden massa els actors.
I no falta qui pregunta
que hem de fer dels fills de punta
que ací actuen de traïdors.

Pero de salut gojaven
tant, que els hòmens arribaven
a complir més de cent anys.
I quan tiraven de beta
la dòna tan satisfeta
No sofria desenganys.

El menjar era atra cosa.
Molt poca carn, molta brossa
i alguns fesols ben calents.
També pensava en la màgia
qui al patir d'aerofàgia
se posava a soltar vents.

Recorde que un troglodita
va afluixar un poc l'espita
i soltà un aire molt fort.
Mes com darrere tenia
un dinosauri de cria,
Per la pudor, ¡caigué mort!

(Hui en l'autobús va qui no diu ni chufa
¡I sense tro, te mata d'una bufa!)

MILLOR RELLEGIR

És ben sabut que tots els membres de la AELLVA recomanem als germans llibres, en ells trobem creativitat, imaginació, ensenyança i sobretot fidel companyia; hi ha llibres tan bons que segueixen instruint-te i sorprenent-te en rellegir-los, com ara “Tres referents valencians”.

És el Cresol nº 12 que arreplega les Jornades dels Escriptors 2007 dedicades a Joan Costa, Pere Delmonte i Josep Melià. Sobre el **Pare Costa** vorem les ponències del benvolgut Paco Tarazona, ben treballada i documentada per qui l’admirava com a ser humà i com a eixemple de sentida valenciana; segueix la de Voro López en un estudi fet en fondària sobre l’orige de l’actual accentuació i els seus qüestionaments: actes de les sessions i membres de la Secció presents des del 10-10-2002, la del 29-10-2002...fins a la del 11-12-2002 la qual du en el punt 2 de l’orde del dia “*Conclusions dels accents*” (vore pàgines 38 a la 45) En un tristíssim manifest d’alguns actuals no accentuistes, no tots, es deixà escrit ...”infundat i preorientat a dividir el valencianisme produint la confluència del valencià en un atre sistema: el de la AVLL o el del IEC.”... El 7-3-2021 fa quaranta anys del públic reconeixement, en El Puig de Sta. Maria, a les Normes de la Secció de 1979; si el temps dona i lleva raons, si consultem tota l’obra publicada en pocs, massa o els actuals accents, ¿no va sent hora de treballar en pau, junts per i per a la Llengua Valenciana?

Al gran poeta valencià **Pere Delmonte** li dedicaren les seues ponències Josep Puchades, Joan Antoni Alapont i Joan Romero, preciosos retalls de vida, deliciosos fragments d’inoblidables poemes que tots hauríem de rellegir a sovint, com ara la Flor Natural dels CXVII Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València, l’any 2000 “El Testament de l’Esperança”. Dels seus llibres “Monòlecs en veu alta” , “Tot yo...a cau de mans” o “Aquareles de la llar” com dels magistrals Llibrets de Falla, historicistes i en alt nivell lliterari o de les felicitacions per Nadal es desprén eixe humanisme cristià que fon per a l’autor camí de Vida.

Del genial i polifacètic **Josep Melià** nos deixaren ponències Mª Jesús Coves “La narrativa”, Antoni Ruiz Negre “El Teatre” i Rafa Melià, son germà, “Persona i Poeta”. En relats curts fon col·laborador de l’enyorada revista Murta, publicant-se també el premi d’El Piló de Burjassot “Trossos de res”; la seua novela “Pas franc al futur” guanyà el Miquel Adlert de Paterna; un poc més avant i novament en El Piló guanyà el premi de novela en la molt divertida “La de la porta d’enfront”...Ruiz Negre detalla els moltíssims premis que Pepe Melià conseguí en Teatre Valencià, acabant la seua enriquida ponència repetint...”No debades diguí al principi i repetiré... que a Josep Melià Castelló cal considerar-lo com el millor dramaturc en llengua valenciana de la seua época”. Rafa Melià nos oferí molt bons detalls de la vida familiar, dels difícils temps del treball dur, de la bonica història d’amor en Ana... Nos contava Rafa el goig de Pepe en rebre el premi de poesia en l’Olimpiada de l’Humor de València, en el poema “La pionera del destape” (referit a l’errata d’impremta), vindrien quatre Flors Naturals en els Jocs Florals de Lo Rat Penat, anys 1981- 1982- 1987 i 1990 junt ad atres premis com Accèssits, Englantines i Violes; del seu llibre “Manoll d’anhels” vullc tancar citant el poema “Quan ya no estiga ací”, per a mi u dels millors cants a l’Amor, a la fidelitat, a la tendrea... per a llegir i rellegir quan el cervell nos demana el perfum de la pau.

Aureli López

LES FALLES QUE TORNARAN

Les falles del segle XIX eren encara cadafals rudimentaris que es plantaven de manera espontànea i no organitzada. Però es percebia la creixent elaboració en els seus dissenys artístics i en les composicions poètiques que els acompanyaven –sempre en llengua valenciana–, així com la ‘mala idea’ –entenga’s sàtira, crítica oculta, doble sentit només comprensible des del típic humor valencià– que inspirava la diatriba contra personatges coneguts de la contornada, però també contra els problemes socials, l’ineptitud dels polítics, les injustícies d’una època convulsa i especialment despiadada en les classes més modestes.

Se mirara com se mirara, tot en la festa fallera –des de la llengua fins a la caricatura, passant per la sàtira, el fòc i l’ocupació del carrer– resultava escandalós per a la classe dirigent, que observava en desdeny unes manifestacions populars que considerava “incultes” i “bàrbares” i les sometia a censura, además d’obligar als braus fallers decimonònics a pagar un impost quasi prohibitiu per a poder plantar falla. Aquella repressió injusta cridaria l’atenció res manco que de Teodor Llorente –president de Lo Rat Penat entre 1879 i 1880, patriarca dels poetes renaixentistes, i gens sospitós de radicalisme o amant de les revolucions–, qui escriuria en 1883 en el diari *Las Provincias*, baix el pseudònim de ‘Valentino’:

¡Hay mucha necesidad en cierta ilustración cursi, que hoy está en boga! (...) Las fallas disminuyen porque el Ayuntamiento las mata, porque nuestros ilustrados ediles participan sin duda de la prevención con que las miran los enemigos de las antiguallas (...) En cualquier ciudad del mundo en que existiese un espectáculo tradicional y eminentemente popular, algún tanto artístico y literario, que siendo costeado por el mismo vecindario, proporcionase a todos un día de inocente y divertidísima fiesta, ¿qué harían los representantes y administradores del común? Fomentar ese espectáculo.

Llorente acabava instant als socis de Lo Rat Penat a que reaccionaren en vore “cómo se atenta a las costumbres y fiestas tradicionales de Valencia, cómo se va borrando lo que había en ella de típico y característico, para dejarnos reducidos a la monótona uniformidad que algunos escritores sietemesinos consideran como el ideal de la felicidad, y a mí me parece el colmo de la sosería”. Però l’Ajuntament no es donà per aludit, fins al punt que en 1886 no es plantà ninguna falla en l’interior de la ciutat. L’impost per a poder plantar-ne una, elevat a 60 pessetes, ho feia prohibitiu per a qualsevol economia. És un punt d’inflexió. Les protestes creixen. Francesc Palanca i Roca, en una sessió de Lo Rat Penat, llig un poema criticant l’antifallerisme dels regidors municipals:

“Cuatro tipos que no son / tal vegá fills de Valencia / o a lo més fills de Bunyol (...) mos han privat de la festa. / ¿Ahon está el valencianisme? / ¿Ahon el tenim els que som / rates penades del niu / que así formem entre tots? (...) Guerra a la guerra. Vullch dir / busquem decidits el cóm / se gira tot al revés / logrant que eixa diversió / siga notable i lluïda.

El lliberal Pizcueta, qui fon primer president de Lo Rat Penat, present en la reunió i llavors també regidor de l’Ajuntament, prengué el guant, i des d’aquell moment el creixement de la festa fon sostengut. Les falles se suspendrien una altra volta en 1896, per haver-se declarat l’estat de guerra en el marc del conflicte de Cuba; i també del 1937 a 1939, a causa de la dramàtica guerra civil.

A la trista llista de suspensions devem afegir ja la de 2020 per pandèmia de covid-19 (lo que no conseguiren les epidèmies de còlera i de grip de finals del XIX i principis del XX), i esperem que 2021 pugui esquivar-la, en una celebració estiuenca necessàriament mermada d’actes però digna en lo essencial: en *lo típic i característic*, que diria Llorente. De lo que no cap ningun dubte és que les falles, com conseguiren fer en situacions encara més dramàtiques i difícils del passat, i sempre a pesar dels governants de tanda, tornaran.

Òscar Rueda

ANIVERSARI

El 3 de març s'han complit els 110 anys del naixement de Miquel Adlert Noguerol.

Ya venia en la marca del valencianisme des del moment en que trià per a nàixer la data de la mort d'un dels més grans poetes que ha donat la llengua valenciana: Ausias March. Ell no feu mai poesia encara que nos deixà una gran obra en prosa com a l'erudit i amant de la seua cultura que sempre fon: ensaig, articles, novela, reflexions, queden per a l'història reflexades, entre atres, en *Del salze a la sendera*, *De la meua catacumba*, *Semblança del més*, *Ventijol*, *Del periodisme meu*, *València*, *Aragó i Catalunya*, *I la pau...* I per damunt de totes, *En defensa de la llengua valenciana*, *Perqué i con s'ha d'escriure la que es parla*, que a tants de nosatres nos obrí els ulls, mostrant-nos el camí, en un moment fonamental del nostre sentir valencià de sempre.

Obra que, escrita a lo llarc dels anys, ell revalencianisà, pagant totes les edicions de la seua boljaca, deixant-nos un llegat que mai li agraiem prou els que amem la nostra llengua i cultura.

Soterrat junt en la seua esposa Vicenta en sa Paterna natal, no ha faltat una senyera de flors en el dia del seu aniversari en la llosa que guarda les despulles del matrimoni.

En l'Aellva lluïm orgullosos emmarcada, la Senyera que sempre presidí el seu despaig i que nos fon donada a la seua mort per Xavier Casp, son íntim amic i marmessor.

DIA DE LA LLENGUA I LA CULTURA VALENCIANES

Seguint la costum, la Real Acadèmia de Cultura Valenciana celebrà el 3 de març el dia senyalat. Enguany, l'acte s'ha celebrat en el Saló de la RACV, presentant-se en ell la III Edició de la Documentació Formal de l'Ortografia de la Llengua Valenciana, commemorant al mateix temps, els 40 anys de les Normes que se presentaren en El Puig. Al terme del mateix, tingué lloc una missa en la Sèu, en memòria dels acadèmics que nos han deixat.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE CERTAMEN LLITERARI N° 18

En l'alegria de reprendre les activitats culturals assistirem el dia 5 de març a la presentació del llibre que arreplega els treballs del Certamen Lliterari num. 18 que organisa l'Ateneu Cultural Paterna. Tingué lloc en el restaurat Cassino Vell de la Vila, que fon un esplèndid marc per a escoltar les veus de Cançó Senzilla en una primera part, i la descripció del llibre, en els treballs guanyadors entre atres, dels membres de l'Aellva, Ampar Cabrera, Premi Roberto Salvador, que nos llegí l'autora; Ernest Olmos, Torre de Paterna; Socarrat, Sito Sanchis i el Premi de Teatre per a Rafel Melià, obra que esperem vore representada en un futur quan la situació ho permeta.

No cal dir que l'assistència era restringida per les raons sanitàries ben conegudes de tots lo que nos va impedir gojar de la companyia dels amics que tan llimitada ha estat en els últims mesos.

RECORDEM que <http://diccionari.llenguavalenciana.com//>

ÉS LA MILLOR MANERA D'ACLARIR DUBTES ORTOGRÀFICS I GRAMATICALS

Pel navegador d'internet, 4 diccionaris a la mà, en la pestanya general tindreu la major font idiomàtica al dia. Entreu a la millora contínua en la Gramàtica actualisada.

NOU LLIBRE DE FOMENT DE LES LLETRES

El 31 de març tindrà lloc en l'Ateneu Mercantil la presentació del llibre Llibrets Extraordinaris. Antologia dels premis extraordinaris "Bernat i Baldoví" del concurs de Lo Rat Penat (1955-2020) Vol. I Transcripció.

Serà una obra que tots els amants de la poesia festiva anem a gojar de tindre-la i rellegir-la, fruit del bon humor dels nostres poetes. Animem a l'assistència.

CONVOCATÒRIES

El Piló de Burjassot convoca els XXXIII Premis Lliteraris i d'Investigació. En novel·la el Federic Feases, en poesia el Josep Melià i en ensaig el Joan Costa. Se poden presentar treballs fins al 25 d'abril. Podeu consultar els detalls en l'Associació. Telèfon de contacte 627282975. Josep Barat i Blasco.

També l'Ateneu Cultural Paterna convoca el XX Certamen Lliterari que fins al 7 de maig admet treballs per a concursar en els premis Roberto Salvador, Torre de Paterna, Socarrat i Coves de Paterna en Poesia i de Narrativa Curta, Cuentos, Reto Blanco, Òpera Prima i Teatre Valencià, en prosa. S'admeten treballs fins al 7 de maig. Per als detalls, consultar en el blog de l'Ateneu.

Animem als escriptors a participar, ara que atres activitats se veuen minvades per causa del virus.

Logo de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana que commemora el 40 Aniversari de les Normes d'El Puig.

ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS EN LLENGUA VALENCIANA

<http://www.aellva.org> C/ Alt, 64 46003 València.